

Схвалено Міністерством освіти і науки України
для використання в загальноосвітніх навчальних закладах
(лист № 1.4/18 - Г - 322 від 15.06. 2010 р.)

Підручник та посібники для підготовки до уроків:

Підручник

- Турченко Федір Григорович, Мароко Валерій Миколайович
ІСТОРІЯ УКРАЇНИ Підручник для 9 класу, Київ, 1999, 2009
- Струкевич Олексій Павлович
ІСТОРІЯ УКРАЇНИ Підручник для 9 класу, Київ, 2009
- Реєнт Олександр Петрович, Малій Ольга Володимирівна
ІСТОРІЯ УКРАЇНИ Підручник для 9 класу, Київ, 2009
- Сарбей Віталій Григорович
ІСТОРІЯ УКРАЇНИ Підручник для 9 класу, Київ 1994, 1996

Посібник. Автор Даниленко В. В. Історія України. Всесвітня історія. (1801-1900 рр.) Навчальний посібник з історії в синхронному викладі. Київ: ДП «Видавництво Учитель».

Україна. Історичний атлас. 9 кл. Видавництво «Мапа» Київ 2014
Контурні карти з історії України, 9 кл. Автор Даниленко В.В.
Видавництво «Мапа» Київ 2014

Електронні ресурси - <http://uchitel.com.ua>

Урок 1. Вступ

• Розподіл території України між двома імперіями на Східну (Російську) і Західну (Австрійську):

Після Андрусівського договору між Річчю Посполитою та Московією (1667 р.) територія України до кінця XVIII ст. залишалася розділеною по Дніпру на Лівобережжя з Києвом (під владою Російської імперії) і Правобережжя (у складі Речі Посполитої). Після російсько-турецьких війн (1806-1812, 1828-1829 рр.) і трьох поділів Польщі українські землі опинилися у складі двох держав — Російської та Австрійської імперій. Росії належали Лівобережна Україна, Слобожанщина, Правобережжя і Південна, або Степова Україна. До Австрії відійшли Галичина, Буковина і Закарпаття. Уряди обох імперій — Австрійської і Російської — намагалися зробити ці землі своїми невід'ємними територіями. З цією метою вони прагнули ліквідувати особливості їх політичного, економічного, а в перспективі — і культурного життя.

Австрійська імперія зосередила у своїх руках Західну Україну, яка становила 20 % українських територій, де проживало 3,5 млн мешканців. Російська імперія заволоділа 80 % території і 8,2 млн мешканців.

• Україна в умовах загальноєвропейської кризи аграрно-ремісничої цивілізації

Проаналізуйте інформацію в підручнику та хронологічно співвіднесіть процеси, які відбувалися на землях України, із загальноєвропейськими тенденціями історичного розвитку.

Обидві частини України ввійшли до складу країн Європи, які протягом XIX ст., особливо першої його половини, переживали кризу. Панувала феодально-кріпосницька система. Вона базувалася на натуральному веденні господарства, власності поміщиків на землю та особистій залежності селян. Будь-якої зацікавленості результатами своєї праці не було, оскільки селянин працював не з власної ініціативи, а лише з примусу. Велике земельне володіння та використання дармової праці кріпаків аж ніяк не спонукало їх бути ініціативними та освіченими організаторами сільськогосподарського виробництва. Порівняно з європейськими країнами, де не було масового кріпацтва, експлуатація українських селян була надзвичайно жорстокою. Криза феодально-кріпосницьких відносин супроводжувалася перманентною соціальною боротьбою селянства з поміщиками. Переважання натурального виробництва перешкоджало розвитку ремесла. Ремісники не могли продавати свою продукцію тим, хто не мав достатньої суми грошей і задовольняв більшість своїх побутових і господарських потреб виробами власних чи кріпацьких рук. Через це ринок ремісничої продукції був надто вузьким. Розвитку ремесла не сприяли поміщицькі мануфактури. Використовуючи дармову працю кріпаків у виробництві ремісничої продукції, поміщики продавали її дешевше, що призводило до розорення ремісників.

• Зародження й утвердження рис індустріального суспільства

Одночасно в надрах феодалізму набирав усе більшої сили капіталістичний лад (*індустріальне суспільство*). Товарно-грошові відносини поступово розвивалися: освоєння нових земель на Півдні й зростання потреб на сільськогосподарську сировину та продукти харчування в індустріально (промислово) розвинутих країнах Західної Європи. Поміщики і заможні селяни швидко збагачуються за рахунок продажу продукції на європейські ринки. Виробники все частіше організовувалися заради продажу товарів на ринку й отримання грошей і використовували як капітал, укладаючи їх у нове й розширене виробництво заради одержання прибутку.

Після селянської реформи 1861 р. земля й робоча сила стали товаром, який можна було вільно купувати й продавати. Наявність дешевої робочої сили, багатих покладів вугілля й залізної руди, значне розширення внутрішнього ринку вели до прискорення процесу індустріалізації. Процес здійснення промислового перевороту (революції) в Україні забезпечив перехід від ручного ремісничо-мануфактурного до великого машинного фабрично-заводського виробництва. На нових підприємствах виробництво базувалося на використанні парових двигунів, різних машин і механізмів. Промисловий переворот сприяв розвитку залізничного транспорту, створенню самостійної машинобудівної галузі.

Суспільні зміни: почало швидко втрачати свою значимість земельне дворянство. Його витіснили буржуазія та інтелігенція. Активно формувалася ще одна соціально пригноблена верства — наймані робітники.

Заснований на імперських засадах, російський царизм потребував зміцнення своєї військової могутності, а тому був зацікавлений у розвитку промислового виробництва, особливо після поразки в Кримській війні.

Україна набувала рис індустріального суспільства, здатного швидко розвиватися.

• Українське національне відродження

Національне відродження - це процес відновлення національних, політичних і культурних прав етносу, який перебував у залежності від панівної імперської народності. Зростає науковий інтерес до свого минулого, відбуваються дослідження етнографії, фольклору й історії, починає розвиватися література на народній мові, почався процес заснування освітніх і культурних закладів для плекання рідної культури, утворюються національні політичні партії, які виступали за здобуття окремішності від імперських

політичних структур. Виразником національних ідей, рушієм національного відродження виступили представники української інтелігенції. Імперська влада, насамперед російський царизм, рішуче розправлялася з найменшими спробами громадсько-політичної роботи, через що українське національне відродження тривалий час перебувало на культурницькому етапі. У справі національного відродження Захід і Схід України ніби передавали один одному естафету національного лідерства. Це зумовлювалося посиленням наступу на національну українську культуру то Російською, то Австрійською імперіями. І лише взаємодопомога давала можливість українцям поступово зміцнювати свої позиції.

Домашнє завдання до уроку: Підручник, стор.

Навчальне видання

Даниленко Валентин Всеволодович

Історія України

Кінець XVIII–XIX ст.

**Опорний зошит
9 клас**

Схвалено для використання в загальноосвітніх навчальних закладах

Комп'ютерний набір Даниленко В. В.
Гарнітура - Arial, Times New Roman

Формат А-4 переведено в PDF за допомогою програми
Adobe Acrobat 10 WIN AOO License UA

3 питань гуртових поставок звертатися:

Сайт: <http://uchitel.com.ua>